

SOM1024 terpencluster Vlijmenseweg

ADMINISTRATIEVE GEGEVENS

Naam: Terpencluster Vlijmenseweg

Plaats: Deuteren

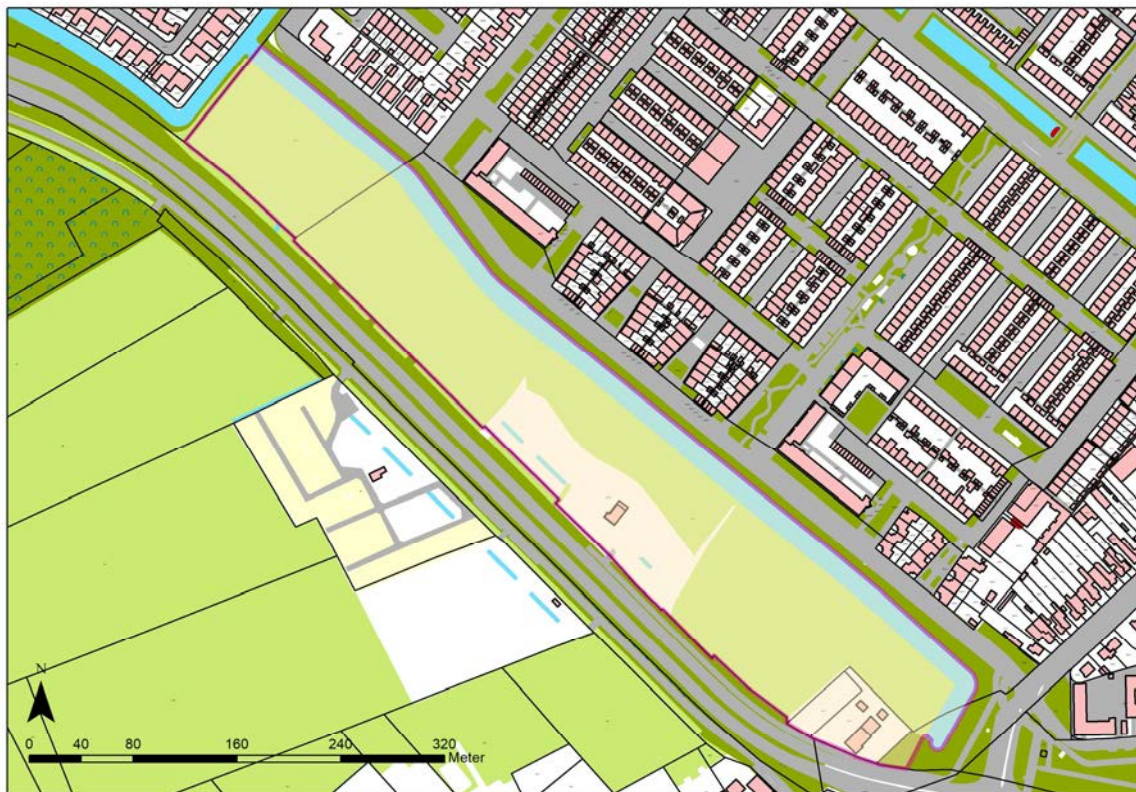
Complextype: Terpen / woonheuvels

Datering: Late Middeleeuwen

Beschrijving: Terpen, waarschijnlijk huisterpen, ontstaan door het ophogen van de woonplaatsen om deze te beschermen tegen wateroverlast.

Kaarten

Locatie

Bron: topografische gegevens in Geo-web, gemeente 's-Hertogenbosch

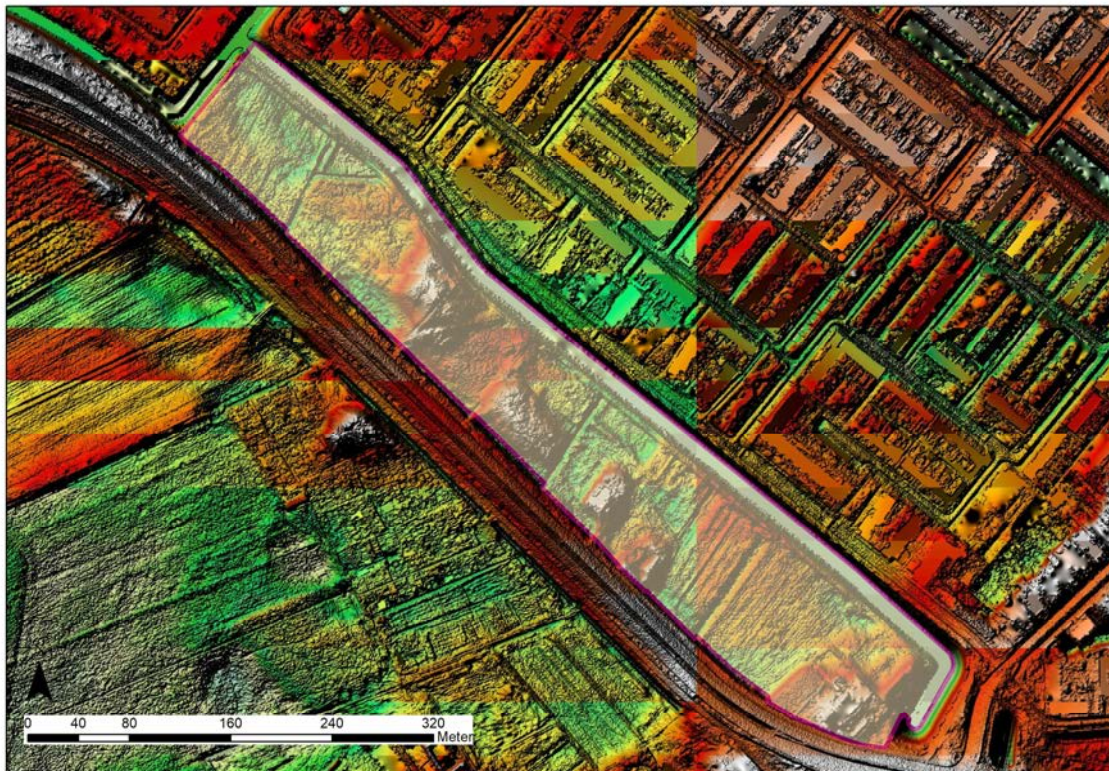

Luchtfoto

Bron: luchtfoto 2020 in Geo-web, gemeente 's-Hertogenbosch

AHN

Bron: AHN 3, maaiveld – hillshade

Kadastrale gegevens

Perceelsaanduiding kadaster	Geheel of deel van perceel	Eigenaar
HTG00 K05555	Deel	Gemeente
HTG00 K04992	Geheel	Particulier
HTG00 K04991	Geheel	Particulier
HTG00 K04997	Deel	Gemeente
HTG00 K04998	Geheel	Gemeente
HTG00 K03971	Deel	Gemeente

Bron: kadastrale gegevens in Geo-web, gemeente 's-Hertogenbosch

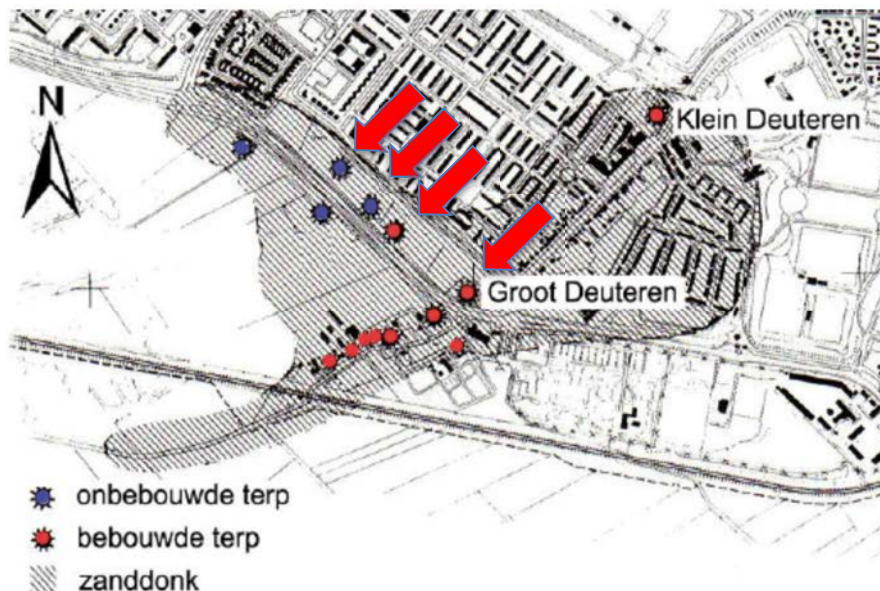
INVENTARISATIE

Landschappelijke en/of historische gegevens

Tussen de stad 's-Hertogenbosch en Vlijmen bevindt zich een ongeveer driehoekige zandopduiking, die het restant vormt van de grote oost-west lopende zandrug. Over deze zandopduiking liep onder meer de weg tussen 's-Hertogenbosch en Vlijmen met een aftakking richting Cromvoirt. Vanwege de hogere ligging ontstond een nederzetting langs deze wegen, die te verdelen is in twee kernen: Groot Deuteren en Klein Deuteren.

In de huidige situatie liggen de meeste huizen op een kunstmatige verhoging. Vermoedelijk bood de natuurlijke zandkop onvoldoende bescherming tegen wateroverlast en is men op een gegeven moment begonnen met het ophogen van de woonplaatsen en ontstonden zogenaamde huisterpen. Langs de weg naar Vlijmen bevindt zich eveneens een rij terpen, die echter relatief ver uit elkaar liggen. De terpen waar het hier om gaat liggen aan de noordkant van de Vlijmenseweg.

Op de kadastrale minuut uit 1832 zijn twee terpen onbebouwd.

Terpen in en rond Deuteren (bron: Treling, 1993). Bij de pijlen de terpen van het cluster.

Archeologische en bodemkundige gegevens

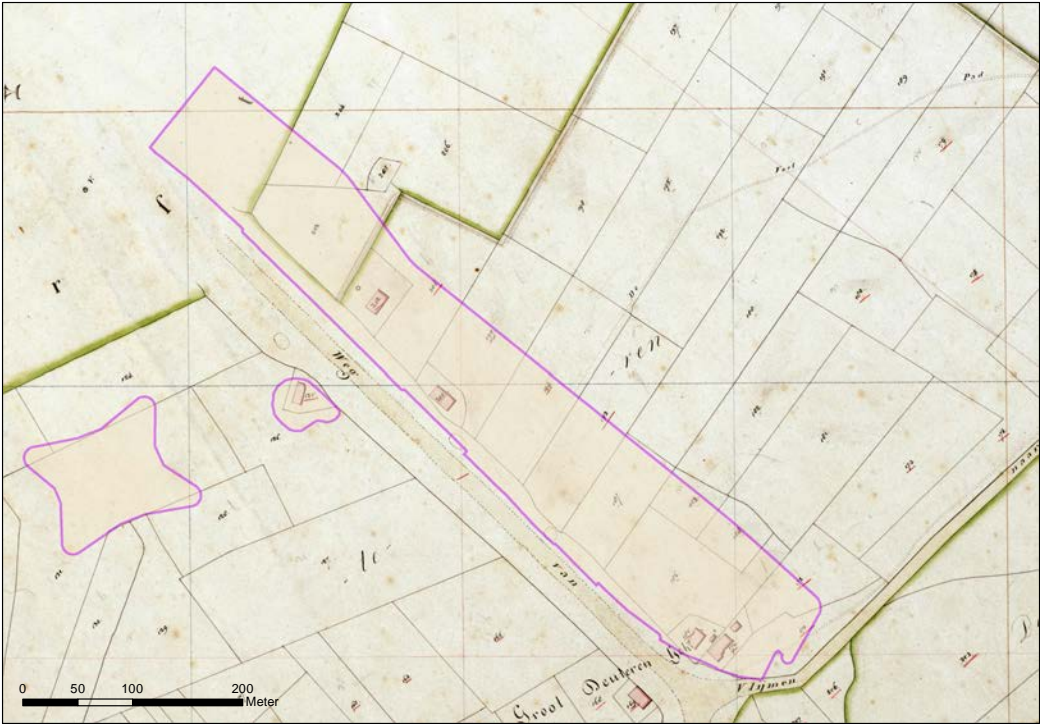
Er zijn geen archeologische gegevens bekend van de terpencluster langs de Vlijmenseweg.

In 1993 is er bij Klein Deuteren, ten noordoosten van het terpencluster, een klein archeologisch onderzoek uitgevoerd. Dat de zandopduiking al in de IJzertijd bewoond was, blijkt uit het gevonden aardewerk uit die periode. De eerste middeleeuwse bewoning dateert uit de 14^e/15e eeuw. Pas in de 17e eeuw wordt de dekzandhoogte opgehoogd met een zeer beperkt ophogingspakket.

Bouwhistorische gegevens

Op de meest oostelijke gelegen terp van het cluster ligt een gemeentelijk monument (Vlijmenseweg 1c, monumentnr. SOM0691, datum aanwijzing 8 februari 2011). Het gaat om Café den Heuvel/Groot Deuteren. Het erf en de opstallen dateren uit 1770.

Beeldmateriaal

Bron: kadastrale minuut 1832 in Geo-web, gemeente 's-Hertogenbosch

Hattinga, 1737

Bonnekaart, 1905

Verstoringen

Het is niet goed vast te stellen in hoeverre de terpencluster verstoord is. Het lijkt er op dat de sloot ten noordoosten van het cluster de voet van een tweetal terpen heeft aangetast. Of dit ook het geval is aan de kant van de Vlijmenseweg is moeilijk vast te stellen. Op het terrein, niet op één van de terpen, ligt een gebouwtje van de scouting.

Veldbezoek

Veldbezoek heeft plaatsgevonden op 9 oktober 2020.

Situatie tijdens veldbezoek. (foto: Ronald van Genabeek)

Risico op degradatie

Het cluster vormt een groene buffer tussen de woonwijk en de Vlijmenseweg. Er zijn plannen deze groene buffer verder te vergroenen door de aanplant van bomen en struiken. Naast de aantasting van de archeologische resten door de graafwerkzaamheden voor de aanplant en de wortelwerking van bomen en struiken, zal ook het open karakter van het gebied verdwijnen waardoor het nu aanwezige reliëf niet meer beleefbaar is.

Literatuur

Boshoven, E. H. en R.J.M. van Genabeek, 2008, 's-Hertogenbosch Archeologische verwachtingskaart (Baac rapport 05.080), 's-Hertogenbosch.

Janssen, H.L., 1983, Van Bos tot Stad. Opgravingen in 's-Hertogenbosch (Gemeente 's-Hertogenbosch Dienst van Gemeentewerken), 's-Hertogenbosch.

Treling, J.R., 1993, De terpen in Deuteren, in: 's-Hertogenbosch 2. Pag. 70-72

Willems, J.M.J., 2011, 's-Hertogenbosch Cultuurhistorische inventarisatie. Definitief onderzoek (Baac rapport C-07.0196 / B-10.0139), 's-Hertogenbosch.

INTERPRETATIE

Wat:

- Een viertal (huis)terpen uit de Late Middeleeuwen (historisch-geografisch vastgesteld). De resten bestaan uit terplichamen waarbij niet bekend is of er nog archeologische resten in de ondergrond aanwezig zijn.
- De resten kunnen bestaan uit muurwerk, houten constructies, aardewerk etc.

Waar:

- De terpen zijn duidelijk zichtbaar als verhogingen in het veld.
- De archeologische resten liggen waarschijnlijk direct onder de bouwvoor.
- De begrenzing van het monument is gebaseerd op de kadastrale minuut uit 1832 waarop de sloten staan aangegeven zoals ze nu ook nog aanwezig zijn. De percelen die begrensd worden door deze sloten zijn als monument aangewezen.

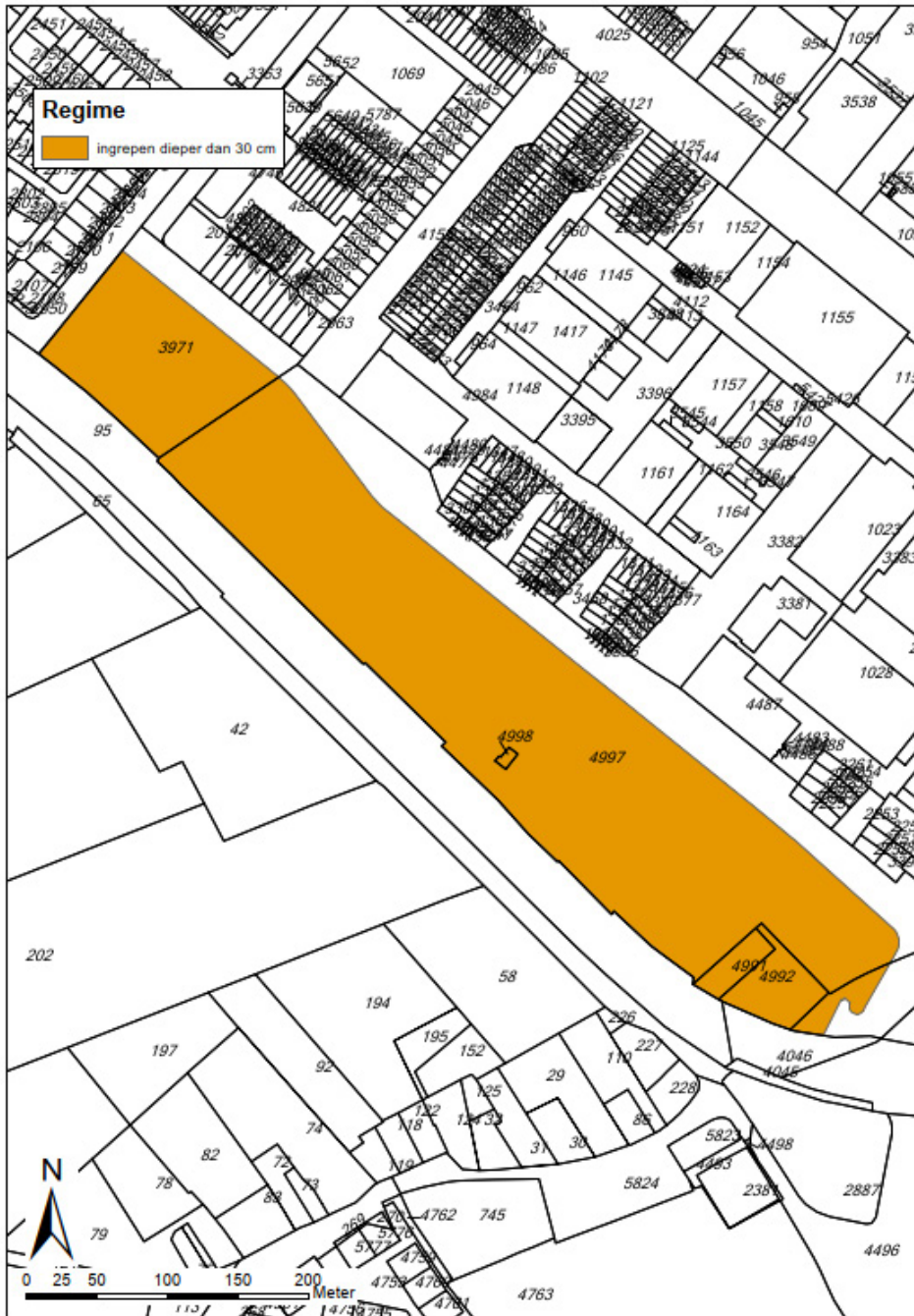
WAARDERING

Conform de KNA-systematiek.

Waarden	Criteria	Waardering	Onderbouwing
Beleving	schoonheid	ja	Een viertal terpen is aan het oppervlakte zichtbaar.
	herinneringswaarde	ja	De terpen liggen op een zandopduiking binnen een overstromingsgebied en hebben een relatie tot de waterstaatsgeschiedenis van 's-Hertogenbosch.
Fysieke kwaliteit	gaafheid	3	Gaafheid scoort hoog aangezien de terpen nog zichtbaar in het terrein aanwezig zijn.
	conservering	2	Organische resten zijn mogelijk goed bewaard gebleven.
Inhoudelijke kwaliteit	zeldzaamheid	3	Zeldzaamheid scoort hoog aangezien de meeste terpen niet bewaard zijn gebleven en/of zijn overbouwd.
	informatiewaarde	3	Informatiewaarde scoort hoog omdat de terpen veel informatie geven over de geschiedenis van Groot en Klein Deuteren en de strijd tegen het water.
	ensemblewaarde	3	De ensemblewaarde scoort hoog omdat het terpencluster samen met andere terpen (waaronder de Helftheuvel en de terp in het volkstuintencomplex) in Groot en Klein Deuteren één geheel vormt.
	representativiteit	3	De terpen zijn representatief voor terpen uit de late middeleeuwen.

SOM1024 terpencluster Vlijmenseweg

Binnen het monument is één vrijstellingsregime van toepassing

- Binnen het gehele monument is voor alle ingrepen waarbij de ondergrond dieper dan 30 cm onder het huidige maaiveld wordt geroerd of grond wordt opgebracht een omgevingsvergunning noodzakelijk. Tot de vergunningplichtige ingrepen horen alle graafwerkzaamheden waaronder: ophogen, dempen van waterlopen, egaliseren, ploegen, aanleggen of vernieuwen van drainage, planten van bomen, uutfrezen van stobben en uitgraven van watergangen. Het schonen van watergangen en maaien is niet vergunningplichtig mits de ondergrond niet wordt geroerd.